

Xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng tại các trường mầm non vùng dân tộc thiểu số

Nguyễn Thị Nga¹, Chu Thị Hồng Nhung²,
Trần Thị Kim Yến³

¹ Email: ngant@vnies.edu.vn
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
Số 04 Trịnh Hoài Đức, Đống Đa,
Hà Nội, Việt Nam

² Email: chunhung.vnies@gmail.com

³ Email: tranyn@vnu.edu.vn

Trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc gia
144 Xuân Thủy, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng tại các trường mầm non vùng dân tộc thiểu số có ý nghĩa quan trọng trong việc rút ngắn khoảng cách giữa các vùng, miền, tăng cường cơ hội giáo dục bình đẳng và tiếp xúc với giáo dục mầm non có chất lượng cho trẻ vùng dân tộc thiểu số. Sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng có những nét đặc thù riêng, được xây dựng dựa trên sự khai thác các nguồn lực tự nhiên, xã hội sẵn có từ cộng đồng địa phương. Ở đó, trẻ được quan tâm, tôn trọng, tạo điều kiện để phát triển phù hợp. Cán bộ, giáo viên, cha mẹ, cộng đồng được nâng cao năng lực về chăm sóc, giáo dục mầm non và phát huy thế mạnh vốn có của mình. Việc xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng tại các trường mầm non cần tuân theo quy trình cụ thể và có những hướng dẫn chi tiết để mỗi thành viên trong cộng đồng đều được phát huy thế mạnh với mục đích chung là hướng tới sự phát triển bền vững cho trẻ mầm non vùng dân tộc thiểu số.

TỪ KHÓA: Sân chơi, sân chơi thân thiện, sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng, vùng dân tộc thiểu số.

→ Nhận bài 28/10/2020 → Nhận bài đã chỉnh sửa 29/3/2021 → Duyệt đăng 05/8/2021.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục mầm non (GDMN) dựa vào cộng đồng hay GDMN với sự phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội đã và đang trở thành một trong những cách thức hữu hiệu trong việc phát triển GDMN của các nước tiên tiến trên thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng. Các kết quả nghiên cứu gần đây cho thấy, tại các vùng dân tộc thiểu số, trẻ em độ tuổi mầm non (MN) còn bị thiếu thốn nhiều đồ dùng, đồ chơi, đặc biệt là thiếu các sân chơi đảm bảo an toàn, lành mạnh và thân thiện. Do đó, nhu cầu về sân chơi thân thiện cho trẻ MN ở các vùng này là nhu cầu cấp thiết hiện nay. Vì vậy, việc xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng có ý nghĩa rất lớn nhằm tạo cơ hội cho trẻ được chơi và phát triển các phẩm chất, năng lực phù hợp. Trong khi đó, các nguồn lực tại địa phương như: chính quyền địa phương, phòng giáo dục (GD) và đào tạo, cha mẹ, các tổ chức cộng đồng: Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên, Hội Nông dân, Hội Khuyến học, Già làng, Trưởng bản, Trưởng ấp, Phum, Sóc...có nhiều thế mạnh có thể cùng phối hợp để xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng. Khi phối hợp cùng tham gia xây dựng, giám sát thực hiện tại sân chơi thì mỗi bên tham gia đều có những thế mạnh gắn với nghĩa vụ và trách nhiệm theo tôn chỉ hoạt động riêng của từng tổ chức cộng đồng góp phần giúp trẻ MN vùng dân tộc thiểu số được tiếp cận với GDMN có chất lượng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu hồi cứu tài liệu: phân tích - tổng hợp lí thuyết; phân loại, hệ thống hóa các vấn đề liên quan đến nội dung nghiên cứu; tổng quan các kinh nghiệm về xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng, các mô hình sân chơi hiệu quả trong thực tiễn, kết hợp với tham vấn chuyên gia về các nhận định khoa học được rút ra từ nghiên cứu.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Những vấn đề chung về sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng

a. Khái niệm sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng cho trẻ MN

Theo Từ điển tiếng Việt, sân chơi là hoạt động hoặc nơi diễn ra các hoạt động được vui chơi, giải trí. Theo Nghị định 80/2017/NĐCP: Môi trường GD (sân chơi) thân thiện là môi trường GD mà người học được tôn trọng, đối xử công bằng, bình đẳng và nhân ái; được phát huy dân chủ và tạo điều kiện để phát triển phẩm chất và năng lực. Như vậy, sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng là sân chơi được xây dựng dựa trên sự khai thác các nguồn lực tự nhiên, xã hội sẵn có từ cộng đồng tại địa phương. Ở đó, trẻ được quan tâm, tôn trọng, tạo mọi điều kiện để phát triển tối ưu các phẩm chất, năng lực cá nhân.

b. Vai trò của sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng cho trẻ MN

- Xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng có ý nghĩa quan trọng trong việc nâng cao chất lượng chăm sóc, GDMN hướng tới sự phát triển xã hội bền vững, giúp trẻ MN được tiếp cận GD an toàn và có chất lượng, tạo cơ hội để trẻ được học tập qua những trải nghiệm thực tế hiệu quả, phù hợp với bối cảnh địa phương.

- Giúp các cơ sở GDMN đáp ứng được nhu cầu hoạt động, vui chơi khám phá và trải nghiệm sáng tạo của trẻ theo quan điểm “GD lấy trẻ làm trung tâm”, tạo cơ hội để trẻ được “chơi mà học - học mà chơi” phát triển toàn diện các mặt thể chất, nhận thức, ngôn ngữ, thẩm mỹ và tình cảm xã hội. Tăng cường sự chia sẻ, gắn kết giữa nhà trường, cha mẹ và cộng đồng vùng dân tộc thiểu số; giúp giáo viên, cán bộ quản lý có cơ hội được rèn luyện kỹ năng phối hợp với cha mẹ trẻ và cộng đồng, tạo được sân chơi hiệu quả để tuyên truyền về công tác chăm sóc, GDMN phù hợp với văn hóa đặc thù của cộng đồng dân tộc thiểu số tại địa phương.

- Nâng cao năng lực của cộng đồng về chăm sóc GDMN, giúp cộng đồng có những kiến thức, kỹ năng khoa học để hành động hiệu quả, thiết thực hơn trong việc chăm sóc, GD trẻ ở gia đình, cộng đồng dựa trên nguồn lực tự nhiên sẵn có.

- Xây dựng mối quan hệ bền chặt, gắn bó, đoàn kết giữa cộng đồng với các đơn vị hành chính, sự nghiệp của địa phương (chính quyền, các tổ chức chính trị, xã hội, các trường học, ...).

- Có sân chơi thân thiện với nhiều hoạt động bổ ích và lý thú sẽ trở thành nguồn hứng thú, kích thích trẻ vùng dân tộc thiểu số trong độ tuổi đi học MN, khuyến khích trẻ tự tin, tích cực tham gia hoạt động, góp phần tăng tỉ lệ huy động trẻ ra lớp, duy trì sĩ số ổn định và chuyên cần.

- Giúp tiết kiệm chi phí, phát huy thế mạnh của từng thành phần tham gia; các hoạt động GD dựa vào nguồn lực do cộng đồng hỗ trợ, giúp gia đình và cộng đồng thể hiện được vai trò, trách nhiệm trong chăm sóc GDMN nói chung, trẻ dân tộc thiểu số nói riêng.

c. Một số đặc điểm cơ bản của sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng cho trẻ MN

Bên cạnh những điểm chung giống như các sân chơi khác: Có khu vui chơi, có đồ chơi... sân chơi dựa vào cộng đồng có sự tham gia xây dựng, quản lý, giám sát của nhiều bên gồm cha mẹ trẻ MN và cộng đồng tại địa phương ngay từ quá trình xây dựng đến quản lý, giám sát việc thực hiện. Các đồ dùng, trang thiết bị, ... tại sân chơi dựa vào cộng đồng có được do sự chung tay đóng góp, xây dựng, ... cả về vật chất và tinh thần từ chính

quyền địa phương, cha mẹ trẻ MN và các tổ chức tại cộng đồng, Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên. ...

Sân chơi thân thiện tạo được cảm giác ấm áp, yên tâm, tin tưởng ở trẻ, lấy trẻ làm trung tâm trong các hoạt động thiết kế, xây dựng và tổ chức. Tại sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng, trẻ cảm thấy được quan tâm, chia sẻ và được tôn trọng, được tham gia, được hỗ trợ phát triển các năng lực cá nhân cũng như tập thể, giữa trẻ với trẻ có mối quan hệ bình đẳng và tôn trọng sự khác biệt.

Sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng có hiệu quả là sân chơi khuyến khích sử dụng nhiều đồ dùng, sản phẩm có nguồn gốc từ tự nhiên, đồ dùng có sẵn tại địa phương không tốn kém quá nhiều thời gian và công sức, tận suất sử dụng cao. Có thể sử dụng những đồ dùng tái chế nhưng vẫn đảm bảo được tính mới và an toàn cho trẻ. Ví dụ: Sử dụng những chiếc lốp ô tô cũ làm xích đu, cầu trượt, công chui, ghép những mảnh gỗ làm ngôi nhà bé xinh... Các quy tắc ứng xử trong sân chơi thân thiện được thống nhất giữa nhà trường MN, cha mẹ, cộng đồng và với chính trẻ. Nếu phát hiện các yếu tố nguy cơ mất an toàn, thiếu thân thiện tại sân chơi đều được cha mẹ, cộng đồng hỗ trợ, xử lý và loại trừ ngay.

Bên cạnh việc kiểm tra, giám sát của nhà trường MN, trong sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng còn có sự tham gia phối hợp hỗ trợ giám sát của cha mẹ, các tổ chức trong cộng đồng: Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên, chính quyền địa phương, ... theo định kì, đột xuất hoặc dưới hình thức giám sát luân phiên của từng tổ chức trong cộng đồng tùy thuộc vào sự thống nhất giữa các bên tham gia xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng trước đó.

d. Yêu cầu đối với sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng trong trường MN vùng dân tộc thiểu số

- *Diện tích:* Diện tích sân chơi phải đáp ứng theo quy định, có bố trí cây xanh hài hòa, cân đối với các khu vực khác trong trường MN. Nếu xây dựng sân chơi ở vị trí ngoài trường MN thì không đặt sân chơi trong vùng cảnh báo nguy hiểm hoặc gần cơ sở dịch vụ, cơ sở sản xuất, kho chứa hàng hóa gây ô nhiễm môi trường, độc hại, có nguy cơ trực tiếp phát sinh cháy, nổ.

- *Trang thiết bị, đồ dùng, đồ chơi:* Sân chơi có công và tường rào chắc chắn; Có trang thiết bị, đồ dùng, đồ chơi đảm bảo an toàn, hữu dụng, khô ráo, sạch sẽ và phù hợp với chất liệu, hấp thụ tác động để giảm nguy cơ thương tích; Cây cối được cắt tỉa phòng gãy đổ, không có loại cây độc, hại; Không có vật sắc nhọn, không có nhiều cây cối bụi rậm, muỗi, côn trùng, rắn rết, ...; Có vị trí thuận lợi để cho trẻ rửa tay, chân sau khi tham gia các hoạt động tại sân chơi. Các thiết bị tại sân chơi phải được bao quanh bởi một bề mặt có độ đàn hồi, không

sắc nhọn, thô ráp. Huy động được các đồ dùng, đồ chơi, phương tiện đa dạng nhưng sẵn có, rẻ tiền, (gỗ, tre, nứa, vỏ ốc, cát, đất sét,...) tại địa phương và trong cộng đồng. Lưu ý đến tính phù hợp về văn hóa của cộng đồng dân tộc. Ưu tiên lựa chọn cây, con vật, các đồ dùng đặc thù của tất cả các dân tộc tại địa phương để sử dụng trong trường MN. Các nguyên vật liệu, trang trí tại sân chơi phải đảm bảo các tiêu chuẩn an toàn, tiện ích đối với trẻ, tiết kiệm nhưng không làm ảnh hưởng lớn đến chất lượng đồ dùng, trang thiết bị nhằm mang lại một sân chơi thực sự vui vẻ và an toàn cho trẻ.

- *Tổ chức giám sát, đảm bảo an toàn*: Sân chơi có quy định về hoạt động, mọi thành viên tham gia đều nắm được và thực hiện nghiêm túc. Các quy định này có thể được cụ thể bằng hình ảnh để trẻ MN, cha mẹ là người dân tộc nắm được. Nhà trường cùng với các tổ chức cộng đồng thường xuyên giám sát, kiểm tra độ an toàn và vấn đề vệ sinh ở tất cả các khu vực chơi: không có các mảnh vụn, vỡ của vật dụng, công trình, đồ dùng xây dựng, thủy tinh, đá sắc nhọn, cành sâu, cây độc... Thông nhất xây dựng kênh tiếp nhận, xử lý và cập nhật thông tin thường xuyên cho cha mẹ và cộng đồng về tình hình sân chơi để có điều chỉnh kịp thời. Có quy trình xử lý khi xảy ra vấn đề liên quan đến sân chơi không đảm bảo thân thiện.

- *Mối quan hệ trong sân chơi*: Các hoạt động tại sân chơi luôn lấy trẻ làm trung tâm và tôn trọng sự khác biệt của trẻ (chú ý đến trẻ ở các dân tộc ít người, trẻ khuyết tật/trẻ có nhu cầu đặc biệt,...). Có sự phân công trách nhiệm cụ thể cho đội ngũ cán bộ, giáo viên, nhân viên và cộng đồng tại sân chơi. Khuyến khích trẻ tăng cường giao tiếp, tích cực tương tác với nhau bằng ngôn ngữ với nhiều hình thức đa dạng, phong phú; Tự tin, tích cực tham gia các hoạt động sinh hoạt chung, tìm hiểu và trải nghiệm văn hóa, các trò chơi, đọc các bài hát, bài thơ... của các dân tộc tại địa phương.

e. Nguồn lực từ cộng đồng trong xây dựng sân chơi thân thiện cho trẻ MN

Các tổ chức, cộng đồng tại địa phương có thể tham gia xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng gồm: Chính quyền địa phương; Phòng GD&ĐT; Đội ngũ cán bộ, giáo viên, nhân viên trong cơ sở MN; Hội Cha mẹ trẻ; Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh; Hội Phụ nữ; Hội Khuyến học; Hội Nông dân; Hội Cựu chiến binh; Già làng; Trường bản...

- *Chính quyền địa phương*: Tham gia với vai trò quản lý, hỗ trợ, chia sẻ, giám sát tạo điểm tựa pháp lý trong quá trình xây dựng và thực hiện sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng. Sự tham gia của chính quyền địa phương còn giúp tăng cường nhận thức và thu hút sự tham gia của các tổ chức cộng đồng khác tại địa phương, tạo nên

sức mạnh và tăng cường hiệu quả trong xây dựng sân chơi.

- *Phòng GD*: Tham gia với vai trò là cơ quan quản lý về chuyên môn, quản lý, chỉ đạo, hỗ trợ, chia sẻ, giám sát quá trình xây dựng, vận hành và định hướng thực hiện hoạt động sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng đáp ứng với việc thực hiện chương trình GDMN và giúp trẻ phát triển.

- *Đội ngũ cán bộ, giáo viên, nhân viên trong nhà trường*: Được xác định là bộ phận quan trọng, lực lượng nòng cốt trong việc lên kế hoạch, xây dựng, duy trì, giám sát các hoạt động tại sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng. Đây cũng là lực lượng có tác động mạnh đến những đối tượng khác (cha mẹ, tổ chức cộng đồng,...) thông qua tuyên truyền, hướng dẫn, hỗ trợ, khuyến khích,... giúp thay đổi, nâng cao nhận thức, hành vi và thái độ cùng tham gia vào xây dựng, duy trì, giám sát sân chơi thân thiện, giúp mọi người xung quanh hiểu và thấy được vai trò, sự cần thiết phải xây dựng sân chơi cho trẻ MN vùng dân tộc thiểu số. Đội ngũ này cũng trực tiếp đóng góp công sức của mình để hỗ trợ nhà trường trong thiết kế, thi công, tổ chức giám sát, tổ chức các ngày công lao động cùng với Hội Cha mẹ, Hội Phụ nữ...

- *Cha mẹ trẻ*: Là những người tham gia vào xây dựng và giám sát sân chơi. Cha mẹ trẻ cần được trang bị nhận thức về vai trò của sân chơi đối với sự phát triển của trẻ, nắm được quyền và trách nhiệm của mình trong các hoạt động của trẻ tại sân chơi và có sự tham gia phù hợp. Cha mẹ trẻ có nhiều tiềm năng trong việc phối hợp xây dựng sân chơi thân thiện như: Tham gia xây dựng, quản lý, giám sát, đóng góp kinh phí, ngày công lao động (đào đất, san nền, trồng cây, đóng đồ chơi bằng gỗ),...

- *Các tổ chức cộng đồng tại địa phương*: Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội Phụ nữ; Hội Khuyến học, Già làng, Trường bản, Trường ấp... Mỗi tổ chức có các tiềm năng và thế mạnh riêng, dựa vào tôn chỉ hoạt động của các tổ chức này để kêu gọi sự tham gia phối hợp, hỗ trợ cơ sở GDMN trong việc xây dựng sân chơi thân thiện một cách hiệu quả như: Huy động kinh phí hoặc góp công sức để thực hiện các hoạt động tại sân chơi: Xây dựng các tiết mục biểu diễn (kịch, hát, múa,...) của các dân tộc thiểu số tại địa phương; Già làng, Trường bản có thể chia sẻ, hỗ trợ nhà trường MN và cộng đồng những hiểu biết về văn hóa, các phong tục tập quán, làm những đồ dùng, đồ chơi, kể chuyện các sinh hoạt cộng đồng truyền thống của các dân tộc thiểu số tại địa phương, thực hành một số nghề truyền thống đặc thù tại sân chơi. Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ có thể phối hợp tổ chức giao lưu văn

hóa, thể thao kết hợp truyền thông về thực hành dinh dưỡng, kĩ năng phòng tránh tai nạn thương tích cho trẻ độ tuổi MN cho cha mẹ và trẻ cùng được trải nghiệm tại sân chơi...

- *Trẻ MN*: Là thành viên được hưởng lợi ích và trực tiếp nhất khi vui chơi tại sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng. Những lợi ích đó sẽ được thể hiện trên sự phát triển về thể chất, tinh thần của trẻ. Trẻ tự tin, vui vẻ và có cơ hội phát triển các năng lực cá nhân, hình thành nhân cách tốt đẹp từ đó chính trẻ sẽ là lực lượng góp phần xây dựng và duy trì và thúc đẩy sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng ngày càng phát triển.

2.2.2. Xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng trong các trường mầm non vùng dân tộc thiểu số

a. Quy trình xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng trong các trường MN vùng dân tộc thiểu số

Quy trình xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng thông thường như sau:

Bước 1: Đánh giá thực trạng nhận thức, thái độ, nguồn lực và sự tham gia của các tổ chức cá nhân, cộng đồng tại địa phương (những lực lượng cần tác động, những lực lượng có thể tham gia và mức độ tham gia, thời gian tham gia); Nguồn lực về vật chất, địa điểm, chú ý phát huy thế mạnh của cộng đồng địa phương (vùng nhiều gỗ, nhiều tre nứa, vùng nhiều cha mẹ làm nghề thủ công,...).

Bước 2: Lập kế hoạch xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng và đưa vào kế hoạch năm học với mục tiêu, nội dung, thời gian triển khai, sự tham gia của cha mẹ và cộng đồng một cách cụ thể. Lưu ý tránh những điểm đặc thù về thời gian của cộng đồng địa phương (thời gian bận đi nương rẫy, thời gian bận công tác,...).

Bước 3: Huy động cộng đồng tham gia vào xây dựng sân chơi thân thiện bằng các phương pháp, hình thức khác nhau như: Đàm thoại; Trò chuyện; Giải thích với từng cha mẹ/đại diện cộng đồng hoặc với tập thể cha mẹ, cộng đồng; Thảo luận nhóm; Tham mưu với lãnh đạo chính quyền, phối kết hợp các ban ngành, tổ chức xã hội địa phương hoặc thông qua tranh ảnh, tờ rơi, qua thư, số liên lạc, điện thoại,... về sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng.

Bước 4: Triển khai thực hiện: Vừa chú trọng các hoạt động phù hợp với thực tiễn cộng đồng vừa phát huy truyền thống văn hóa tại địa phương: Lấy các ý kiến phản hồi của cộng đồng, liên kết giữa các nhóm cộng đồng. Tăng cường tuyên truyền nâng cao nhận thức cho các cấp Ủy, Đảng, chính quyền, cha mẹ trẻ và cộng đồng về ý nghĩa của việc xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng đối với trẻ MN cũng

như với chính cộng đồng tại địa phương. Chuẩn bị các yếu tố vật chất và tinh thần để phối hợp với cộng đồng. Hướng dẫn cha mẹ và cộng đồng thực hiện các hoạt động phối hợp. Triển khai thực hiện các hoạt động xây dựng như: huy động cha mẹ, cộng đồng: lao động vệ sinh sân chơi; làm đồ dùng, đồ chơi cho trẻ; đóng góp các sản vật địa phương, tranh, ảnh,...; sưu tầm truyện, thơ, ca dao, đồng dao, trò chơi,... của người dân tộc thiểu số tại địa phương; hướng dẫn trẻ đọc đồng dao, chơi các trò chơi đặc thù của dân tộc... Ví dụ: Kêu gọi Đoàn Thanh niên hỗ trợ làm đồ dùng đồ chơi, tham gia tổ chức lễ hội,...Tạo nhiều cơ hội cho cha mẹ, người chăm sóc trẻ và cộng đồng được tham gia vào các hoạt động tại sân chơi: tham gia hội thi, giao lưu, mời nghệ nhân/người có uy tín đến nói chuyện...; Khuyến khích Già làng, Trưởng bản, Trưởng ấp, Phum, Sóc... nắm bắt tình hình sân chơi chung của bản, làng, khu, ấp... thời gian, địa điểm có thể phối hợp với nhà trường xây dựng sân chơi dựa vào cộng đồng ở ngoài trường MN.

Bước 5: Kiểm tra, giám sát sự vận hành, tính phù hợp, tính hiệu quả của sân chơi; sự phù hợp của các trang trí, lắp ráp, bố trí sắp xếp đồ chơi,...Việc kiểm tra giám sát có thể được tiến hành thường xuyên hoặc đột xuất tùy thuộc vào sự tham gia của từng cá nhân và cộng đồng.

b. Cách thức xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng trong trường MN vùng dân tộc thiểu số

- *Lựa chọn vị trí thích hợp xây dựng sân chơi:* Nhà trường MN với vai trò trách nhiệm chính, đưa nhiệm vụ xây dựng sân chơi vào mục tiêu năm học và lập kế hoạch chi tiết cho việc xây dựng, vận hành và quản lí giám sát các hoạt động tại sân chơi: Tùy vào điều kiện cụ thể và bối cảnh thực tiễn tại địa phương, trường MN lựa chọn vị trí, diện tích xây dựng sân chơi; số lượng, kích thước, chất liệu các đồ dùng, đồ chơi (đồ chơi bằng gỗ, mây tre,...), xác định nguồn đồ chơi (mua sắm, tự tạo hoặc huy động từ cộng đồng). Nhà trường cũng chuẩn bị các điều kiện tương ứng cho việc thực hiện được mục tiêu đã đề ra (chuẩn bị mặt bằng xây dựng, nhân lực trong nhà trường) phù hợp với điều kiện thực tiễn của cơ sở MN, của cộng đồng mà xây dựng mới sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng hoặc kế thừa các điều kiện sẵn có của sân chơi cũ (diện tích, đồ dùng, đồ chơi...) chỉ mở rộng, cải tạo, nâng cấp phù hợp với điều kiện thực tiễn tại địa phương.

- *Huy động cha mẹ và cộng đồng tham gia vào xây dựng sân chơi:* Nhà trường tổ chức phối hợp để xây dựng sân chơi thông qua việc tiến hành các cuộc họp, gặp gỡ, trao đổi, hướng cụ thể cho cộng đồng, cha mẹ trẻ về vị trí, vai trò của sân chơi đối với sự phát triển

của trẻ MN cũng như chỉ ra các nhu cầu vui chơi của trẻ, lợi ích mà sân chơi mang đến cho trẻ (trẻ phát triển toàn diện thể chất, nhận thức...), cho cha mẹ trẻ và cộng đồng (được nâng cao kiến thức kỹ năng thực hành, chăm sóc trẻ, đoàn kết cộng đồng...) đồng thời chỉ ra thực trạng sân chơi tại địa phương, từ đó đề nghị cha mẹ, cộng đồng phối hợp xây dựng sân chơi cho trẻ MN một cách phù hợp tùy theo đặc thù của từng tổ chức, cá nhân và cộng đồng.

Cán bộ quản lý, giáo viên MN cần phổ biến và được phổ biến, làm thấm nhuần mục tiêu và quy trình, cách thức xây dựng sân chơi dựa vào cộng đồng tới tất cả cán bộ, giáo viên, nhân viên cha mẹ và cộng đồng. Đảm bảo tất cả các thành viên đã nắm vững quy tắc, văn hóa ứng xử đối với cộng đồng dân tộc thiểu số tại địa bàn. Đặc biệt, mỗi cán bộ quản lý, giáo viên MN cần trang bị những kiến thức, kỹ năng cần thiết trong phối hợp hiệu quả với cộng đồng, có sự hiểu biết nhất định về văn hóa truyền thống của các dân tộc, văn hóa bản địa, ngôn ngữ, có mối quan hệ tích cực đối với cha mẹ trẻ và cộng đồng địa phương; tôn trọng sự khác biệt và nhu cầu của mỗi dân tộc để có sự phối hợp hiệu quả... Nhà trường có thể tổ chức các câu lạc bộ chia sẻ kinh nghiệm trong xây dựng sân chơi, trong nuôi dạy trẻ, trong việc duy trì các truyền thống văn hóa của địa phương, gìn giữ nét văn hóa đặc trưng trên địa bàn thông qua các hoạt động tại sân chơi như: làm đồ dùng, đồ chơi dân tộc, dạy trẻ các điệu múa, hát, tổ chức các hoạt động vui chơi tập thể của các dân tộc tại địa phương (hát then, hát xoan, nhảy múa...).

- *Phối hợp chặt chẽ với chính quyền địa phương:* Nhà trường cần phối hợp với chính quyền địa phương tuyên truyền nâng cao nhận thức của cha mẹ và cộng đồng về chăm sóc GD trẻ em độ tuổi MN, đưa ra các thỏa thuận, cam kết giữa cộng đồng và nhà trường MN trong việc phối hợp xây dựng sân chơi thân thiện tại trường MN. Nhà trường tham vấn với chính quyền có thể phối hợp biến các khu sinh hoạt chung của bản, làng (nhà sinh hoạt cộng đồng, nhà rông...) thành sân chơi thân thiện đặt ngoài trường MN để trẻ được thay đổi không khí vui chơi, có vị trí vui chơi mới. Tuy nhiên, vị trí xây dựng sân chơi ngoài trường cần đảm bảo về khoảng cách di chuyển an toàn từ trường MN ra sân chơi, chú ý tính thân thiện về thời tiết. Ví dụ: Sau thời gian mưa nhiều, nắng lên có thể có côn trùng, rắn, rết trú ngụ tại sân chơi,...

- *Tổ chức xây dựng sân chơi thân thiện:* Phân công các cá nhân nhân, tổ chức tham gia xây dựng sân chơi và mức độ tham gia của cộng đồng, từ đó có dự trù phân công trách nhiệm xây dựng sân chơi, dự trù và chuẩn bị kinh phí hoặc phương án cho việc trang bị

đảm bảo các điều kiện cơ sở vật chất, thiết bị và thời điểm thực hiện hiệu quả nhất. Phân công nhân sự thực hiện các hoạt động tại sân chơi có sự hỗ trợ của các bên tham gia để tạo ra những truyền thống tốt đẹp tại sân chơi: Cùng thống nhất và tạo ra bảng cam kết, thường xuyên tổ chức các buổi trao đổi để nắm bắt thông tin, hiểu biết lẫn nhau, thống nhất các vấn đề chung. Ví dụ: Định kì sắp xếp thay đổi bố trí, trang trí tại sân chơi... đáp ứng các yêu cầu về sân chơi thân thiện hoặc mỗi tổ chức (Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ...) luân phiên phối hợp với giáo viên tổ chức các hoạt động (làm khèn, làm bánh...) tại sân chơi thân thiện. Hướng dẫn trẻ thực hiện các hoạt động vui chơi an toàn, lành mạnh, thân thiện như là một yêu tố thúc đẩy và duy trì sự phát triển bền vững của sân chơi cũng như các hoạt động phối hợp giữa gia đình, nhà trường và cộng đồng.

Bên cạnh đó, tất cả các thành phần tham gia xây dựng sân chơi (trường MN, chính quyền địa phương, cha mẹ trẻ, các tổ chức cộng đồng...) cùng chung trách nhiệm tham gia duy trì hoạt động giám sát, tổng hợp và công bố các thông tin từ quá trình giám sát để chia sẻ và điều chỉnh các hoạt động tại sân chơi cho phù hợp. Việc thực hiện giám sát cần được lên kế hoạch cụ thể về: phương tiện (ghi chép, quay video, chụp ảnh tư liệu...), nhân sự (tổ chức, cá nhân giám sát), sau đó tiếp nhận và xử lý thông tin thu được dựa trên các tiêu chí của sân chơi, những nhận định về mức độ thân thiện của sân chơi với trẻ để đưa ra những điều chỉnh phù hợp khi cần.

3. Kết luận

Đối với trẻ MN nói chung và trẻ ở các vùng dân tộc thiểu số nói riêng, việc xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng tại trường MN có ý nghĩa vô cùng quan trọng, tác động mạnh mẽ tới sự phát triển toàn diện của trẻ, đồng thời giúp trẻ thêm độc lập, tự tin, tích cực thể hiện bản thân trong mọi hoạt động. Xây dựng sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng tại các trường MN vùng dân tộc thiểu số là nhà trường và cộng đồng cùng tham gia thực hiện để tạo sân chơi cho trẻ, GD cho trẻ tính hòa nhập và thân thiện với cộng đồng nơi trẻ sinh sống... góp phần đạt được những mục tiêu của GDMN. Hoạt động này có mục đích, kế hoạch, nội dung và phương pháp khoa học dưới sự phối hợp của nhà trường MN và cộng đồng địa phương cùng hướng đến lợi ích chung vì sự phát triển của trẻ. Theo đó, các thành viên tham gia, bên cạnh trách nhiệm xây dựng sân chơi còn phải thực hiện trách nhiệm giám sát, duy trì và phát triển sân chơi thân thiện, qua đó cũng trực tiếp hoặc gián tiếp thụ hưởng các lợi ích thiết thực từ sân chơi thân thiện dựa vào cộng đồng tạo ra..

Tài liệu tham khảo

- [1] Lê Văn An - Ngô Tùng Đức (chủ biên), (2016), *Sổ tay hướng dẫn phát triển cộng đồng - Tài liệu dành cho người làm công tác phát triển cộng đồng*, Tài liệu do cơ quan hợp tác quốc tế nhật bản (JICA) hỗ trợ xuất bản, Công ty cổ phần thương mại dịch vụ Logos Việt.
- [2] Tô Duy Hợp và cộng sự, (2000), Báo cáo nhiệm vụ cấp Bộ năm 2000, *Luận cứ khoa học cho việc điều chỉnh chính sách xã hội nhằm phát triển nông nghiệp, nông thôn Việt Nam ngày nay*, Hà Nội.
- [3] Nguyễn Thị Thu Hà và cộng sự, (2017), Báo cáo nhiệm vụ Môi trường cấp Bộ B2017-VKG-14-MT: *Xây dựng mô hình giáo dục môi trường dựa vào cộng đồng cho trẻ mầm non*.
- [4] Nguyễn Thị Mỹ Trinh, Tài liệu 03. *Các cách tiếp cận trong sáng kiến/mô hình thư viện thân thiện với trẻ em dựa vào cộng đồng*.
- [5] *Tài liệu bồi dưỡng thường xuyên nâng cao năng lực chuyên môn nghiệp vụ và đạo đức nghề nghiệp cho cán bộ quản lí, giáo viên mầm non, năm học 2018-2019*, (2018), NXB Giáo dục Việt Nam.
- [6] VVOB- education for development, (2010), *Cẩm nang truyền thông Huy động sự tham gia của cha mẹ và cộng đồng trong việc hỗ trợ trẻ em học tập tích cực*.

BUILDING COMMUNITY-FRIENDLY PLAYGROUNDS FOR PRESCHOOLS CHILDREN IN ETHNIC MINORITY AREAS

Nguyen Thi Nga¹, Chu Thi Hong Nhung²,
Tran Thi Kim Yen³

¹ Email: ngant@vnies.edu.vn
The Vietnam National Institute of Educational Sciences
04 Trinh Hoai Duc, Dong Da, Hanoi, Vietnam

² Email: chunhung.vnies@gmail.com

³ Email: tranyen@vnu.edu.vn

VNU University of Education,
Vietnam National University, Hanoi
144 Xuan Thuy, Cau Giay, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *Building community-friendly playgrounds for preschool children in ethnic minority areas plays an important role in bridging the regional gap in Vietnam, increasing opportunities of equal education and preschool education exposure for the children of ethnic minorities. The community-friendly playground which has its own characteristics is built on the exploitation of the natural and social resources available from the local community; in which children are cared for, respected, created favorable conditions for their development; teachers, parents, and communities have been strengthened in preschool care and education as well as promoted their inherent strengths. The construction of community-friendly playgrounds in preschools should follow specific procedures and detailed instructions so that every member of the community can promote their strengths with the common goal of working towards sustainable development for preschool children in ethnic minority areas.*

KEYWORDS: *Playground, friendly playground, community-friendly playground, ethnic minority areas.*